

**GULDALDERKUNST ER
NATIONALISTISK
PROPAGANDA!**

Udsnit af: P.C.Skovgaard,
Udsigt over havet fra Møns Klint,
1850, Skovgaard Museet

Fredskovordningen af 1805

Da Skovgaard malede *Udsigt over havet fra Møns Klint* i 1850, var bøgeskovene udbredte i Danmark. Sådan havde det dog ikke altid været. Tidligere bestod Danmarks oprindelige skove mest af egetræer. Da Fredskovordningen blev indført i 1805, blev der plantet mange bøgeskove, for bøg vokser hurtigt og behøver ikke samme mængde luft, lys og plads som ege for at trives. Derfor blev bøgetræet det mest almindelige træ i Danmark i midten af 1800-tallet.

På Christian den IV's tid (1588-1648) ejede adelen og kongen alle ege- og bøgetræer i skovene. De øvrige træer kunne fæstebønderne anvende til brænde og hegn. I skovene havde bønderne også lov til at høste hø og lade deres dyr græsse. Afgræsning og høsletterne havde dog den ulempe, at spirende ege og bøge ikke fik mulighed for at slå rod. Derfor var Danmark i slutningen af 1700-tallet kun dækket af 4 % skov.

Krigene mellem Danmark og Sverige fra 1521-1809 medførte også et væsentligt indhug i skovene, da det var almindelig krigsskik at ødelægge fjendens skove. Herved kunne man skade sin modstander langt ud i fremtiden. Kongens magt var på daværende tidspunkt afhængig af den danske flåde, der var bygget i egetræ. Derfor besluttede kongen, at skovene måtte sikres.

I 1763 hentede kong Frederik V hofjægermester Johan Georg von Langen til Danmark for at genoprette de kongelige skove i Nordsjælland. Von Langen indførte forbud mod afgræsning, og skovene blev indhegnet for at holde bøndernes dyr ude. Han indførte også forskellige typer nåletræer, så skovene blev tilført flere træsorter. Dette var dog ikke nok til at sikre skovene, så i 1805 indførte kongen den såkaldte Fredskovordning, som også pålagde private skovejere at bygge hegn omkring deres skove. Det gav gode vækstbetingelser for bøgetræerne, der voksede hurtigt og derfor bredte sig.

Kilde: Danmarks Naturfredningsforening.

**GULDALDERKUNST ER
NATIONALISTISK
PROPAGANDA!**

Plantning af et frihedstræ under
Den Franske Revolution.

Frihedstræet

Under den franske revolution i 1789 opstod traditionen med at plante frihedstræer. Det første frihedstræ blev plantet i 1790 af en præst i Vienne for at fejre det nye kommunestyre. Træet blev pyntet med bånd, og folk dansede og sang revolutionsange rundt om træet.

Træet som symbol på frihed voksede også frem i den danske bevidsthed midt i 1800-tallet.

I Danmark blev bøgetræet et uofficielt symbol på nationen og det danske folk. Både bøgetræet og træet som symbol på frihed kom i forbindelse med Treårskrigen 1848-1850 og 5. Juni Grundloven af 1849 til udtryk i Grundtvigs, Peter Fabers og Carl Plougs fædrelandssange. Selvom der voksede nåleskove frem i P.C. Skovgaards levetid, fokuserede han på bøgeskovene. For ham blev lyset, luften og farverne i bøgeskovene også udtryk for det danske folk i en fri, dansk nation.

Kilder: www.denstore danske.dk, Inge Adriansen: *Nationale symboler i det danske rige 1830-2000*, Bd. II, s. 385-388, Museum Tusulanums Forlag, Københavns Universitet, 2003

GULDALDERKUNST ER
NATIONALISTISK
PROPAGANDA!

Dobbeltege, 1848

Egen som symbol

Egetræet var fra gammel tid det tyske nationaltræ. De to fyrstedømmer Slesvig og Holsten havde siden 1460 været en del af den danske stat med den danske konge som hertug.

Fra 1840 opstod der strid om Slesvig og Holsten, da de ønskede deres egen selvstændige forfatning, hvilket Danmark var imod. Slesvig ønskede at forblive del af den danske stat, hvorimod Holsten var tættest knyttet til Tyskland. Begge fyrstedømmer var dog enige om sammen at kræve selvstændighed og dermed deres egne forfatninger. Derfor blev de to sammenvoksede egetræer nu et symbol på fyrstedømmernes fællesskab.

Dobbeltegen anskueliggjorde ønsket om at knytte sig til et tysk symbol og adskille sig fra en dansk symbolik, hvor bøgetræet var blevet nationalt symbol.

Dobbeltegene udtrykte dog ikke som de franske frihedstræer en liberal republikansk holdning, men det nære forhold mellem Slesvig og Holsten. Danmark vandt krigen, og Slesvig-Holsten forblev del af den danske helstat frem til 1864.

Kilde: Inge Adriansen: Nationale symboler i Det Danske Rige 1830-2000, Bd. I, s. 314-317, Museum Tusulanums Forlag, Københavns Universitet, 2003